

KRESNI SPOMIN. ZORANA.

(Prijeteljici.)

Tožno v samostanskem vrtu
bleda luna je sijala;
a na vinorodnem griču
je gromada plapolala . . .

Tam ob oknu v polutemi,
pa skrivaj midve sve stale,
o sveté neznanem čaru
v mladih srcih sve sanjale . . .

Kje so sanje, kje so nade
porojene v kresni noči? —
Kje gradovi so prelestni,
upi v srečo bajno vroči?

V duhu gledam tvoj obrazek,
v temni samostanski halji . . .
V svet nadeje le kot večče
so bliščale nama v dalji . . .

POLITIČNA IN JAVNA PRAVA ŽEN. DR. M. S. POLIČEVIĆ.*)

Zgodovina nahaja ženo povsod v popolnoma podrejenem položaju. Pravo, ki določa razmerje med članovi družbe, je to podrejenost vedno posvečevalo; tudi v Rimu je ista obstajala v vsej svoji strogosti.

Kršćanstvo, pri vsem tem, da je težilo in šlo na to, da ublaži šege, ni mnogo spremenilo položaja ženinoga. Kanonsko pravo ni moglo nikakor oprostiti Evi greha, v katerega je zavela Adama.

Barbarska družba, ki je prišla po propasti grškega in rimskega sveta, osnovana na sili, ni bila niti najmanj voljna, da bi priznala osebno pravo ženi; večno varuštvo je bilo nje redno pravno stanje.

Ekonomsko in družabno življenje se je menjalo in razvijalo v teku srednjega veka, neomožene ženske so pomalem reševali pravne omejenosti, ki jih je obteževala v vsakdanjem razmerju v obsegu zasebnega prava.

Pozneje, vsled propadanja fevdalizma, je pravo nasledstva prehajalo i na žene,

in one so vdobivale moči, a to samo z ozirom na imovinsko pravo.

A kmalu potem so se razkosane suverenitete začele skupljati, in vsa politična moč je šla v korist vladalcev; zmeda med zasebnim in javnim pravom se je začela razsvetljevati in točneje določati; s tem pa, in zbog dvojnega pokreta v učinkovanju dejstev in idej, je prišla žena v okrožje zasebnega prava, v tisti ogel in kotič, ki ji je edino ostal.

Prišla je francozka revolucija. Tudi ona ni dovršila z enim samim udarcem spremembe v položaju žene; ali ona je vsaj z enim mahom dovršila ločitev med zasebnim in javnim pravom, a privela je v sfero tudi prirodno pravo. V tem pravu nahaja vsako človeško bitje osnovo svojih pravic, ki jih mora imeti in uživati; na temelju njega se morejo odstraniti vse krivice iz preteklosti in prejšnjih šeg, katere so posvečevale tradicije vekov.

Po revoluciji so bila za nekaj časa zbrisana človeška prava, a temu je bila nujna posledica tudi propast državljanskih pravic žene. Ali pa morda prirodno pravo ni večno; ali poznejše pravo, ki počiva na njem, more zastarati? In, zares, pravo žen se je zopet začelo gibati in zahtevalo se ga je; prešlo je La Manche in potem ocean. Agitacija je rasla od dne do dne in postajala vse močnejša, tako da je zazibala vse javno menenje; državniki in vlade so bili prisiljeni, da so to menenje in naglašane zahteve upoštevali; pa i sami zakonodavci so ga začeli ceniti. Pri političkih igrmah, v nekaterih deželah, so obstojala javna prava žen kot vrednosti, ki se kupujejo in prodajajo na borzi; kvotirajo se, spekulira se z njimi, eni spekulirajo z upom, drugi se strahom, da se kmalu uzakonijo na tržišču.

Lahko bi se mogli vprašati, se li ne nahajamo na razpotju spremembe v družabnem redu?

In tisoč zamolklih glasov, ki izrekajo grajo na zaprtem polju politike, ne bi bilo

*) Српски Книжевни Гласник, 1901. бр. 10. (II. 6.)